

HFD 2016 ref. 87

En kommun har rätt att kräva att en enskild som begär ersättning för kostnader för personlig assistans, ger in underlag som möjliggör en bedömning av kostnadernas skälighet även om ersättningsanspråket inte överstiger schablonbeloppet för den statliga assistansersättningen.

9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 27 december 2016 följande dom (mål nr 753—756-16).

Bakgrund

H.J. är beviljad personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Hon ansökte hos Höganäs kommun om ekonomisk ersättning för assistanskostnader för januari, juni, juli och september 2015. För januari beviljades hon ersättning med drygt 27 000 kr mot yrkade 35 000 kr och för övriga månader beviljades hon ersättning med 247 kr per timme i enlighet med kommunens riktlinjer om vilken ersättning som utgår när endast utförda timmar redovisas. Som skäl för besluten angavs att det saknades underlag som styrkte de faktiska kostnaderna upp till yrkat belopp.

H.J. överklagade besluten till förvaltningsrätten och yrkade ersättning med 284 kr per timme, vilket motsvarade schablonbeloppet för den statliga assistansersättningen. Förvaltningsrätten biföll överklagandet och anförde bl.a. följande.

Ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt LSS lämnas till skäligen kostnader. Någon i lag angiven summa eller något rekommenderat schablonbelopp finns inte för sådan ersättning. H.J. har valt att anlita en assistansanordnare för att få assistansen utförd och för detta betalar hon samma ersättning per timme som regeringen har fastställt som schablonbelopp för den statliga assistansersättningen. Denna ersättning utgör därmed den faktiska kostnaden för H.J.s personliga assistans. Eftersom kostnaden inte överstiger schablonbeloppet och det inte framkommit något som talar för en annan bedömning får den anses skälig. Det saknar då betydelse att H.J. inte har lämnat något underlag för att bedöma anordnarens kostnader.

Kammarrätten gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten och avslag överklagandet.

Yrkanden m.m.

Höganäs kommun yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska fastställa kommunens beslut samt anför bl.a. följande. Den schabloniserade ersättningsmodellen gäller endast den statliga assistansersättningen, inte den ersättning som kommunen svarar för enligt LSS. Kammarrättens dom innebär att det inte ska ske någon närmare prövning av ersättningens storlek och skälighet så länge den mellan den enskilde och assistansanordnaren avtalade ersättningen inte överstiger det statliga schablonbeloppet. En assistansanordnare kan i så fall fakturera upp till den nivån oavsett vilka faktiska kostnader som denne har haft för assistansen.

H.J. bestrider bifall till överklagandet.

Skälen för avgörandet

Rättslig reglering m.m.

Av 2 § andra stycket och 9 § 2 LSS följer, såvitt nu är aktuellt, att kommunen svarar för att lämna biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Den statliga assistansersättningen lämnas enligt 51 kap. 11 § socialförsäkringsbalken med ett av regeringen fastställt schablonbelopp per timme.

Av RÅ 2005 ref. 85 framgår att kommunens skyldighet att ge ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för personlig assistans ska utgå från de verkliga kostnaderna för insatsen, att med skäligen kostnader avses samma slags kostnader som den statliga assistansersättningen ska täcka samt att det schablonbelopp som regeringen fastställer för den ersättningen kan tjäna till viss ledning vid bedömningen av kostnadernas skälighet.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Den statliga assistansersättningen var ursprungligen avsedd att täcka de verkliga kostnader som den enskilde har för sin assistans, dvs. lönekostnader samt kostnader för administration m.m. Ersättningen schabloniserades emellertid 1997 (se prop. 1996/97:150 s. 138). Genom den förändringen kom assistansersättningen att lämnas med ett visst bestämt belopp per timme oberoende av vilka kostnader för assistansen som den ersättningsberättigade faktiskt har haft. Den ersättningsberättigade behöver bara redovisa hur många assistanstimmar som har utförts för att erhålla assistansersättningen. Någon motsvarande reglering infördes inte beträffande kommunernas kostnadsansvar för assistans enligt LSS.

Kommunens skyldighet att utge ersättning för personlig assistans avser således de verkliga kostnaderna för assistansen i den mån de kan bedömas som skäliga. För att kunna ta ställning till ett ersättningsanspråk måste kommunen kunna kräva att den enskilde ger in underlag som möjliggör en bedömning av kostnadernas storlek och skälighet. Detta gäller även om anspråket inte överstiger det schablonbelopp som fastställts för den statliga assistansersättningen och utan att det framkommit något som ger anledning att ifrågasätta kostnaderna i och för sig. Att kommunens ersättningsskyldighet omfattar samma slags kostnader som den statliga assistansersättningen ska täcka och att schablonbeloppet därmed kan tjäna till viss ledning vid bedömningen av kostnadernas skälighet föranleder ingen annan bedömning.

Eftersom H.J. inte gett in underlag som styrker kostnader upp till yrkat belopp har hon inte rätt till högre ersättning än vad kommunen beviljat. Överklagandet ska således bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens och förvaltningsrättens domar och fastställer Höganäs kommuns beslut.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Knutsson, Silfverberg* och *Askersjö*. Föredragande var justitiesekreteraren Elisabeth Rah-lén.

Förvaltningsrätten i Malmö (2015-12-22, Mattsson):

Ekonomiskt stöd för personlig assistans lämnas till skäliga kostnader. Någon i lag angiven summa eller rekommenderat schablonbelopp finns inte för ersättning som beviljas enligt LSS.

H.J. har valt att anlita en assistansanordnare för att få den personliga assistansen utförd. Hon har avtalat med sin assistansanordnare att kostnaden för assistansen är densamma som det av regeringen fastställda schablonbeloppet för den statliga assistansersättningen. Det avtalade och av anordnaren sedermera fakturerade beloppet utgör därvid den faktiska kostnaden för H.J:s personliga assistans. Enligt förvaltningsrättens mening behövs ingen ytterligare utredning för att bedöma kostnadernas storlek i detta fall.

Nästa fråga är om de faktiska kostnaderna är skäliga. Vid en sådan bedömning kan i och för sig de kostnader som assistansanordnaren har i vissa fall vara av visst intresse. När de fakturerade kostnaderna inte överstiger det schablonbelopp som finns för den statliga assistansersättningen

och det inte kommit fram något som talar för en annan bedömning anser förvaltningsrätten emellertid att de faktiska kostnaderna är skäliga. Det saknar då betydelse att H.J. inte har lämnat något underlag för att bedöma anordnarens kostnader (jfr bl.a. Kammarrätten i Göteborgs domar i mål nr 1615-15 och 2409-15).

Sammantaget leder det sagda rätten fram till slutsatsen att H.J. har rätt till ekonomiskt stöd för den personliga assistansen med yrkade 284 kr per timme. Överklagandena ska således bifallas. – Förvaltningsrätten bifaller överklagandena och beslutar, med ändring av socialnämndens beslut, att H.J. har rätt till ekonomiskt stöd för personlig assistans med 284 kr per timme för januari, juni, juli och september 2015.

Kammarrätten i Göteborg (2016-01-21, Hagard Linander, Dunnington och Börjesson):

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten. – Kammarrätten avslår överklagandet.